

sageligen handles. Det er saaledes vistnok en Sag, der fortjener at betragtes ikke blot fra det fiskeale Standpunkt; — en Sag, hvorved man ikke blot maa see hen til, om Godsets Overgang i fri Handel og Wandel øieblikkelig vil give en større Indtægt, men ved hvilken der ogsaa maa tages Hensyn til de indirecte Fordele, som ville flyde af en saadan Overgang. Hvad nu i Almindelighed angaaer Spørgsmaalet om Overgangen af Statens Bøndergods til Selveiendom, da kan det vistnok ikke nægtes, at det i og for sig maa være rigtigt og ønskeligt, at man ikke ved denne Sags Ordning forbigaaer Hensynet til den Omordning af det private Bøndergods, som i Fremtiden vil forestaae. Dette har heller ikke undgaaet den nærværende Regjerings Opmærksomhed; ligesom man ogsaa allerede ved den første ministerielle Ordning henlagde Bestyrelsen af Domainedæsenet under et Ministerium, som ikke ellers havde med Statens fiskeale Anliggender at gjøre, men, som derimod nærmest havde at gjøre med Ordningen af Landboforholdene. Imidlertid, saa ønskeligt det end vilde være, om Ordningen af disse Sager kunde gaae saa nogenlunde jævnsides, saa vist er det paa den anden Side ogsaa, at Staten fuldtvel vil være berettiget til at gaae forud med Ordningen af Selveiendoms Indførelse paa sit eget Gods, selv om det Exempel, som den saaledes maatte give, maatte ligge saa fjernt fra den Fremgangsmaade, der maatte kunde følges af de private Godsbestiddere, at det ikke vilde blive af nogen umiddelbar Indflydelse paa samme. Jeg siger, at Staten bør være berettiget dertil, og jeg troer, at dette ligger temmelig nær; vel er der ved Ordningen af denne Sag Spørgsmaal om i Henseende til Indtægter at gjøre nogen Opoffrelse fra Statens Side, for at kunne fremme det store Formaal, at Kronens Bønder blive Selveiere; og vel kan et saadant Maal, som maa ledsages af Offere, naturligviis ikkun naaes ved at samtlige skatteyndende Borgere bidrage dertil, men ikke desto mindre troer jeg dog, at Staten er vel berettiget til at stride til dette Formaalets Realisation, og at det ligger i Statens egen Interesse, som Heelhed betragtet, at holde sig denne Berettigelse vel for Die; og paa den anden Side antager

jeg ogsaa, at den danske Stat isærbelethed er forpligtet til ved denne Leilighed at gaae forud, selv om det ikke maatte lyffes de Private saa snart at følge efter. Vi have nemlig en Landbohistorie, som er af speciel Interesse, netop med Hensyn til Kronogodset. Det er omtrent 60 Aar siden, at den første Reform for Kronogodsets Bedkommende, der førte til et praktisk Resultat, begyndte, og man har lige siden den Tid under forskjellige afvigende Forhold ingenlunde opgivet det som en Staten paahvilende Forpligtelse at sørge for at fremme Selveiendoms Indførelse paa dette Gods. Det er ikke blot i den Rewentlovske Periode, at Staten har anerkjendt hiin Forpligtelse, men endog saa i den allernyeste Tid ved Resolutionen af 1ste Juli 1846 har Staten paa det Bestemteste anerkjendt den, og tillige udtalt sig for at ville fremme den paa en saadan Maade, der aabenbart maatte føre til et temmelig betydeligt pecuniært Tab. Resolutionen af 1ste Juli 1846, der har sine store Mangler, har vel langtsfra viist at kunne føre til det Maal, man havde kunnet vente sig; men det staaer dog fast, at der ved dette Kongelige Tilsagn er givet Udfigt til, at Staten, til hiint Formaalets Fremme, selv vilde renoncere paa en calculatorisk Indtægt af over en Million; dette Tab er vel naturligviis kun calculatorisk, da der ikke lader sig anstille nogen aldeles nøiagtig Beregning i saa Henseende, men det paa pegede Factum udviser dog, som sagt, at den høifalige Konge, ved at give Resolutionen af 1846, tillige har givet et Tilsagn om, at Staten, for at see Selveiendom fremmet paa sit Gods, vilde give Afkald paa en Indtægt af over en Million. Dette staaer fast, og herfra kan Staten aldrig komme, og det bliver altsaa det Mindste, som der fra Statens Side maa ventes offret for denne Sags Fremme, selv om man vil bedømme den blot fra det fiskeale Standpunkt. Med disse almindelige Anskuelse for Die, er Regjeringen gaaet til den her omhandlede Sags Fremme, og har navnlig, strax efterat den sidste Rigsdag var tilende, begyndt paa saadanne Forarbejder, som maatte kunne føre til allerede den næste gang at være istand til at forelægge det fornødne Lovforslag; jeg har imidlertid ved en tidligere Lei-